

Összefoglaló

A mondatok aspektuális értelmezéséről

Előadásomban azt vizsgálom, hogy az igei partikula milyen szerepet játszik a mondat aspektusának meghatározásában, valamint, hogy a partikulán kívül milyen más nyelvi elemek vesznek részt az aspektus jelölésében.

É. Kiss (2002) elemzéséből kiindulva a mondat aspektusát az AspP fejének, az Asp⁰-nak perfektív illetve progresszív jegye határozza meg. Ezt a jegyet le kell ellenőrizni. A perfektív jegy ellenőrzése a perfektív jeggyel rendelkező partikulának a Spec-AspP pozícióba történő mozgatásával történik. Amennyiben a mondat progresszív értelmű, az Asp⁰ progresszív jegyét az igének az Asp⁰-ba történő mozgatásával ellenőrizzük.

Alberti (2004) elemzését követve megvizsgálom, hogy az igekötőn kívül milyen más elemek kerülhetnek a Spec-AspP pozícióba. Azt találjuk, hogy a Spec-AspP pozíciót nemcsak a partikula foglalhatja el. Alberti azt mondja, hogy az ige aspektualizáló szerepet oszt ki valamelyik komplementumára, vagy bizonyos esetekben ezt a szerepet maga az ige is betöltheti. Alberti elemzését követve azt állítom, hogy az aspektualizáló szereppel rendelkező összetevő egy [+Asp] jeggyel rendelkezik, amelyet az Asp tartományban le kell ellenőrizni. Ha ez az összetevő egy perfektív jeggyel rendelkező igekötő, akkor a mondat perfektív értelmű lesz, miután az igekötő leellenőrizte az Asp⁰ perfektív jegyét. Amennyiben az aspektualizáló szerepet egy perfektív jeggyel nem rendelkező összetevő tölti be, úgy az az összetevő mozog az Asp tartományba, és így a mondat progresszív értelmű lesz.

- (1) a. Péter [le] vitte a szemetet az udvarra, amikor eleredt az eső. - perfektív
- b. Péter (épp) vitte le a szemetet az udvarra, amikor eleredt az eső. - progresszív
- c. Péter (épp) [a szemetet] vitte le az udvarra, amikor eleredt az eső. - progresszív
- d. Péter (épp) [az udvarra] vitte le a szemetet, amikor eleredt az eső. - progresszív

Hogy az ige mit választ aspektualizálónak, az véletlenszerűnek tekinthető. Amennyiben az Asp⁰ perfektív jeggyel rendelkezik, de az aspektualizáló szerepet egy perfektív jeggyel nem rendelkező elem tölti be, akkor ebből nem vezethető le grammatikus mondat. Ha az Asp⁰ fej progresszív, de az aspektualizáló perfektív jegyű, ez szintén nem vezet jó mondatlevezetéshez. Amennyiben az aspektualizáló szerepét valamely perfektív jeggyel nem rendelkező komplementum tölti be, úgy ez mozog az Asp tartományba. Az ige a [+Asp] jegyet saját magának is kioszthatja, ilyenkor csak az ige mozog az Asp⁰-ba.

Vannak olyan esetek, amikor egy igekötő nem fordulhat elő progresszív olvasatú mondatban:

- (2) *János épp ette meg az ebédet, amikor megérkeztünk.

Ennek a mondatnak a grammatikátlan volta magyarázható azzal, ha feltesszük, hogy itt az igekötőnek egy erős perfektív jegye van, amelyet mindenképp a Spec-AspP pozícióban kell leellenőrizni. Ha az Asp⁰ progresszív jeggyel rendelkezik, akkor a jegykonfliktus miatt a mondat nem levezethető.